

Beszámoló az Iskolaegészségügyi ellátással kapcsolatos helyzetfelméréssel kapcsolatos feladatok teljesítéséről

Dr.Aszmann Anna

A helyzetfelmérés a „Közös Kincsünk a Gyermekek” Nemzeti Csecsemő és Gyermekkegészségügyi Program III. Célkitűzéséhez kapcsolódik: „Iskola-ifjúságkegészségügyi ellátás fejlesztése, hatékonyságának növelése”, „Szakmai konszenzus megteremtéséhez szükséges objektív helyzetfelmérés elvégzése”.

A helyzetfelmérés indoklása

Az iskolaorvoslás struktúrájának és tartalmának jövőjével kapcsolatban az iskolaorvosi ellátást képviselő szakmai civil szervezetek (Házi Gyermekorvosok Egyesülete, Fodor József Iskolaegészségügyi Társaság) eltérő állásponton vannak.

A HGYE vezetősége, és az általuk képviselt házi gyermekorvosok egy részének véleménye szerint az általános iskoláskorúak életkorhoz kötött szűrővizsgálatainak és a védőoltásainak is a praxisokban kellene történnie. Indoklásul hozzák fel többek között, hogy a teljes testre kiterjedő fizikális vizsgálatok a szülők jelenléte nélkül, gyakran az intimitást nélkülöző körülmények között történnek, és ez sérti a gyermekek személyiségi jogait. Ez utóbbit a nemrég végzett ombudszmani vizsgálat is megállapította. Másrészt gyengíti a család és az általa választott házi orvos kapcsolatát, a házi orvos kapuőr funkcióját.

A Fodor József Társaság vezetősége viszont hangsúlyozza, hogy az iskolai évfolyamokhoz kötött szűrővizsgálatok és az iskolában végzett immunizáció évtizedek óta biztosítják, hogy egyetlen tanuló se maradjon ki a vizsgálatokból és egyetlen védőoltás beadása se maradjon el. A vita eldöntés azért nehéz, mert nincsenek arra vonatkozó hatásvizsgálatok, hogy az orvosi vizsgálatok és a kampányoltások praxisba való áthelyezése veszélyeztetné-e vagy sem a szűrés és az immunizáció biztonságát.

Ezt a hiányt kívánja enyhíteni ez a helyzetfelmérés, amelyet az általános iskolákban végeztünk el.

A helyzetfelmérés végrehajtása

Az oktatási intézmények adatbázisából kiválasztásra került 200 általános iskola, az ország megyéit tekintve arányos elosztásban. Az iskolák igazgatói kézhez kapták az Országos Gyermekkegészségügyi Intézet és a Fodor József Iskolaegészségügyi Társaság által közösen megfogalmazott felkérést a felmérésben való részvételre. Ebben –kihangsúlyozva a felmérés célját és jelentőségét – kértük az iskolák vezetőit, hogy önkéntes és anonim módon ők maguk töltsenek ki egy kérdőívet, kérjék fel az iskola orvosát ugyanerre, és szervezzék meg, hogy 15-20 fő 7. évfolyamos tanuló és ugyanennyi szülő szintén önkéntes és anonim módon válaszoljon feltett kérdéseinkre.

Négy típusú kérdőív került kidolgozásra: az iskolavezetés, az iskolát ellátó orvosok, a szülők és a tanulók számára. A kérdőíveket közösen alakították ki az OGYEI munkatársai és a Társaság vezetőségi tagjai, széles körben történt vélemény gyűjtést követően. A kész kérdőíveket a Gyermek Alapellátás Országos Szakfelügyelő főorvosa, Dr.Kovács Julianna is megkapta.

A feltett kérdésekkel – több oldalról, az ellátók és ellátottak oldaláról - a következőkre kívántunk választ kapni:

- Az iskolát ellátó háziorvos leterheltsége és jelenléte az iskolában;
- A valóságban hol, milyen körülmények között és módon történnek meg a vizsgálatok;
- Megtörténik-e a szülők, gyermekek és iskolavezetés megfelelő tájékoztatása a kampányoltásokról és a vizsgálatokról;
- Az iskolaorvos és az iskolavezetés kapcsolata;
- Az iskolát ellátó háziorvos iskolaegészségügyi feladatokkal kapcsolatos motivációja;
- Az iskolaorvos, iskolavezetés, a szülők és a tanulók véleménye az iskolában történő orvosi vizsgálatokról és védőoltásokról: fontosnak tartják-e, hogy azok az iskolában történjenek; mi szól a praxisban történő ellátás és mi a továbbra is az iskolában történő végzés mellett;
- Hogyan oldaná meg a praxist ellátó orvos az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok praxisban történő elvégzését.

A kérdőíveket 158 iskolaigazgató és 158 iskolát ellátó orvos töltötte ki. A kérdőíveket kitöltő szülők száma 2719 fő, a tanulók száma 3283 fő.

Az adatbevitel során a bevitt kérdőívek 18%-a ellenőrzésre került.

Az adatfelvétel eredményeinek tervezett felhasználása:

- Szakmapolitikai döntés elősegítése céljából az értékelés továbbítása a szaktárca felé;
- Több szakmai fórumon való prezentáció:
- Fodor József Iskolaegészségügyi Társaság ősszel megrendezésre kerülő éves konferenciája;
- A Magyar Védőnők Egyesülete és a Fodor József Iskolaegészségügyi Társaság közös „Tanévnitó” konferenciája
- A Medical Tribune Hungary „Kell nekünk iskolaorvoslás?” Gyermekgyógyászati Továbbképző Szemle Konferenciája

A helyzetfelmérés eredményei

A válaszoló iskolaorvosok, iskolaigazgatók, szülők és tanulók száma:

A válaszoló iskolaorvosok száma 158 fő, iskolaigazgatók száma szintén 158 fő. A válaszoló szülők száma 2719 fő, a válaszoló tanulók száma 3283 fő. Az országos eloszlást tekintve –az önkéntes vállalás miatt - nem egyenletes a minta: a legtöbb iskola (28) Zala megyéből vállalkozott a felmérésben való részvételre, nagyon kevés kérdőívet tudtunk feldolgozni Bács-Kiskun, Győr-Sopron, Hajdu-Bihar, Fejér és Komárom megyékből. A vizsgálatban csak általános iskolák vettek részt, a 7. évfolyamos tanulókat és szüleiket kérdeztük meg.

A 158 iskola 87,3%-a általános iskola, 3,2%-a speciális általános iskola, 9,5%-a 6 ill. 8 osztályos gimnázium volt. 12,1%-a a fővárosban, 46,5%-a megyei jogú városban, 35%-a városban és 6,4%-a községben található.

A vizsgálatban résztvevő iskolaorvosok

A válaszoló orvosok 2/3-a házi gyermekorvosként részfoglalkozásban, ¼-e főfoglalkozású iskola és ifjúsági orvosként, 1/10-e házi orvosként részfoglalkozásban, 2,5%-a egyéb részfoglalkozásúként látja el az iskolát.

A válaszoló főfoglalkozású 40 fő iskolaorvos közül 22 (több mint fele), a házi gyermekorvosként részfoglalkozásban ellátók 1/5-e, a házi orvosként részfoglalkozásban ellátók közel 1/5-e rendelkezik iskolaegészségtan és ifjúságvédelem szakvizsgával, annak ellenére, hogy az ellátáshoz ez nem kötelező.¹

Az általuk ellátott iskolák száma nagyon különböző, mint azt a következő táblázat mutatja.

Ellátott iskolák száma	Orvosok részaránya	Orvosok száma	
1	37%	57	1 fő 7 iskolát ²
2	27,3%	42	1 fő 8 iskolát ³
3-4	22,7%	35	2 fő 11 iskolát ⁴ is ellátott a felmérés időpontjában
5-6	10,4%	16	
>6	2,6%	4	

Átlagosan ellátott iskolák száma az iskolaorvos státusza szerint

Státusz	Átlagosan ellátott iskolák száma
Főfoglalkozású iskolaorvos	4,5
Házi gyermekorvos részfoglalkozásban	1,78
Házi orvos részfoglalkozásban	1,35
Egyéb részfoglalkozású	2,75
Helyettesítőkén	2,5

¹ Természetesen ez nem tükrözi az országos arányokat.

² Szabolcs-Szatmár m.

³ Budapest

⁴ Pest m./ 3 sz. és Pest-m. 6.sz. iskolák

Iskolaorvosok által ellátott tanulók száma

Tanulók száma csoportosítva	Iskolaorvosok aránya a mintában%
<250 fő	10,3
250-500 fő	28,3
>500-1000 fő	25,5
>1000-2000 fő	18,7
>2000-2800 fő	15,1
<2800 fő	2,1

Legalacsonyabb tanulószám: 151 fő

Legmagasabb tanulószám: 4300 fő

Ellátottak számtani átlaga: 1044 fő

Ellátottak módusz átlaga (leggyakrabban előforduló érték) : 700 fő

Ellátott tanulók átlagos száma az iskolaorvos státusza szerint

A főfoglalkozású iskolaorvosok által ellátott tanulószám átlaga: 2255 fő. A házi gyermekorvosként iskolaorvosi feladatokat ellátó orvosok átlagban 596 tanulót, a házi orvosok 329 tanulót látnak el. Az egyéb részfoglalkozású státuszban lévők átlagosan 967 tanulót, a helyettesítők 1452 tanulót látnak el.

A választ adó főfoglalkozású iskolaorvosok által ellátott tanulószám 1091- 4300 fő tanuló között szór. A legtöbben 2000-3000 fő közötti gyermeket látnak el. Az átlagok megfelelnek a rendeletben előírtaknak, de a szórás nagy, főként a házi gyermekorvosként és főfoglalkozásban ellátók között.

Az iskolaorvosok iskolában töltött ideje

Iskolában töltött idő havonta, csoportosítva	Iskolaorvosok %
1-4 óra	14,5
5-10 óra	21,7
11-20 óra	29,0
21-40 óra	10,2
41-100 óra	4,2
>100 óra	20,4

Az iskolaorvos iskolában töltött idejének átlaga az orvos státusza szerint

Orvos státusza	Heti óraszám átlaga	Havi óraszám átlaga
Főfoglalkozású	36,3	152,3
Házi gyermekorvos részmunkaidőben	3,3	13,2
Házi orvos részmunkaidőben	2,0	5,8
Egyéb részfoglalkozású	8,7	62
Helyettesítő	12,8	67,3

Az iskolában eltöltött idő – az orvosok saját bevallása szerint is – nagyon különböző, és – kivéve a főfoglalkozású orvosokat – nagyon alacsony.

A házi gyermekorvosok az átlag kb. 596 gyerekre heti 3,3 órát, a háziorvosok átlag 329 gyerekre 2 órát, a főfoglalkozású orvosok átlag 2255 gyerekre 36,3 órát fordítanak. A főfoglalkozású iskolaorvosok adott számú tanulóra eső idő ráfordítása lényegesen magasabb, mint a házi és házi gyermekorvosoké.

Az osztályvizsgálatokra fordított idő tanórában, az osztályvizsgálatok módja

Az időráfordítás és az, hogy egyszerre hány gyermek van bent a rendelőben, meghatározza a vizsgálatok minőségét, intimitását, és a tanulók komfort érzetét.

Az iskolát ellátó orvosok saját becslése alapján az osztályvizsgálatokra eső időráfordítások a következők: a főfoglalkozású iskolaorvosok átlagosan 2,56 órát, a házi gyermekorvosok 1,45 órát, a háziorvosok 1,53 órát, és a feladatot egyéb részfoglalkozásban ellátók 2,5 órát fordítanak egy-egy osztály (átlagosan 25-30 tanuló) vizsgálatára. Főfoglalkozásban egy tanulóra hozzávetőlegesen átlagosan 5 perc jut, házi/ gyermekorvosoknál ez 3 perc.

Hogyan látják az iskolaigazgatók az iskolaorvosi munkát

Iskolaorvosi vizsgálatok helyszínei

A tanulók osztályvizsgálatai az igazgatók 81%-a szerint az iskola orvosi rendelőjében/szobájában, 15,2%-a szerint a háziorvosi rendelőben, vagy a védőnői tanácsadóban, 3,8%-a szerint más helyen történnek.

A válaszoló fővárosi iskolák mindegyikében az iskolai rendelőben vagy orvosi szobában, a megyei jogú városok közül 6,8%-ban, az egyéb városok közül 16,4%-ban, a községi iskolák 9/10-ben az iskolán kívül, a háziorvosi/házi gyermekorvosi rendelőkben vagy védőnői tanácsadóknál történnek a kötelező vizsgálatok.

Meghatározott időben tartózkodik-e az orvos az iskolában?

Az igazgatók 51%-a szerint az orvosok meghatározott időben tartózkodnak az iskolákban, 41%-a szerint viszont nem. Település típus szerint ebben különbség van: a fővárosi iskolák majd mindegyikében, az egyéb városok közel felében, a 10 községi iskolából csak egyben tartózkodik meghatározott időben az orvos az iskolában.

Az iskolaigazgatók válaszai az orvosok iskola látogatásának gyakoriságáról

Az iskolaigazgatók fele szerint az orvos csak a szűrővizsgálatok és az oltások elvégzésekkor tartózkodik az iskolában. 13,5% szerint hetente, 12,5% szerint havonta, 8% szerint a havi gyakoriságnál ritkábban tartózkodik az iskolában. Az igazgatók 14,6%-a szerint az orvosok az iskolán kívül végzik el a vizsgálatokat és adják be a védőoltásokat.

Az orvosok 13%-a hetente, 12% havonta, 8% ritkábban mint havonta, 14,6% egyáltalán nem fordul meg az iskolában, a vizsgálatokat és oltásokat iskolán kívül végzi. A fővárosban a heti, egyéb városokban a havi iskolalátogatási gyakoriság a jellemző, a községekben végzik az orvosok a vizsgálatokat és oltásokat az iskolán kívül.

Az iskolaigazgatók valamivel több mint $\frac{3}{4}$ -e szerint az orvosok rendszeresen egyeztetik iskolaegészségügyi tevékenységüket az iskolavezetéssel, az igazgatók $\frac{1}{10}$ -e szerint ez csak néha, másik $\frac{1}{10}$ -e szerint soha nem történik meg.

Az iskolavezetés 58%-a számára nem jelent, vagy megoldható problémát jelent (40 %) az osztályvizsgálatok számára történő idő biztosítása. Csak 1,3% számára jelent ez komoly problémát. Ez ellene mond annak a viszonylag gyakori orvosi panasznak, hogy az iskolák „nem szívesen” engedik el a tanulókat vizsgálatra.

Hogyan látják a tanulók az iskolaorvos tevékenységét

Nemcsak az iskolavezetés, a pedagógusok, de a tanulók számára is fontos, hogy kiszámítható és ismert legyen az orvos (és a védőnő) jelenléte az iskolákban. Ennek ellenére a tanulók 58%-a nem tudja, hogy mikor tartózkodik az iskolaorvos, 50% nem tudja, mikor tartózkodik az iskolavédőnő az iskolában.

A tanulók 70,5%-a azt válaszolta, hogy ebben a tanévben vettek részt osztályvizsgálaton, 20,3% az elmúlt tanévet jelölte meg, 2,3% a „még régebben” választ adta. 6,9% nem emlékezett az utolsó iskolaorvosi vizsgálat idejére.

A vizsgálatokat a tanulók 70,5% -a szerint az orvos és a védőnő együtt végezte, 19,4% szerint csak a védőnő, 4,4% szerint csak az orvos, 5,6% szerint külön-külön az orvos is és a védőnő is. A közösen végzett vizsgálatok magas arányát kedvező jelenségnek tartjuk.

A gyerekek felét úgy vizsgálták, hogy néhányan, $\frac{1}{3}$ -t úgy, hogy négynél többen voltak együtt bent a rendelőben. Csak 16,7% válaszolta, hogy egyedül volt, amikor őt vizsgálták. Nem zárható ki, hogy a tanulók nem tesznek különbséget védőoltás és vizsgálat között. A védőoltásoknál fordul elő inkább, hogy egyszerre többen vannak bent a vizsgáló helyiségben.

Jogszabály teszi kötelezővé, hogy a tanulók a vizsgálatok eredményéről írásos leletet kapjanak. Ennek ellenére a tanulók 62%-a nem kapott, 17%-a nem emlékszik arra, hogy kapott-e leletet. Csak 20,7% válaszolta, hogy igen, kapott leletet. Ez nagy hiba, mert alapvetően befolyásolhatja a kiszűrt eltérések további sorsát, a szülővel való kommunikációt. A legutóbbi osztályvizsgálaton a tanulók 13,3%-nál találtak valamilyen egészségi problémát.

Ez az arány megfelel az iskolaorvosi tapasztalatoknak.

Nagyon fontos, hogy a további szakvizsgálatra utalt gyermekek el is menjenek a vizsgálatokra, és hozzák vissza az ott kapott leletet. A tanulók közel $\frac{3}{4}$ -e elment, közel $\frac{1}{3}$ -a nem ment el, vagy nem emlékszik arra, hogy elment-e további vizsgálatra (az utóbbi is azt jelenti, hogy nem kellő komolysággal kezeli a vizsgálati eredményeket).

A tapasztalt iskolaorvos azonban ezeket az arányokat nem tartja rossznak.

A 410 tanulóból, akik elmentek további szakvizsgálatra, 28% sem az iskolaorvosának vagy védőnőjének, sem a házi orvosának nem mutatta meg a kapott leleteket. (Elképzelhető, hogy a szakvizsgálaton a beküldési diagnózist nem erősítették meg, és ezért ezt nem tartották fontosnak, de mindenképpen a rossz kommunikációra utal orvos és páciensei között). A

tanulók 28%-a a leletet megmutatta iskolaorvosának vagy iskolavédőnőjének, a tanulók valamivel több mint 1/3-a megmutatta azt háziorvosának és iskolaorvosának is.

Hogyan látják a szülők az iskolaegészségügyi tevékenységet

Fontos, hogy a szülők tudják, mi a feladata az iskolaegészségügyi ellátásnak, fontos, hogy legyenek tájékoztatva arról, milyen védőoltást fog gyermekük kapni, és mikor kerül sor a kétévenkénti vizsgálatokra, valamint mi a vizsgálatok tartalma és eredménye.

A szülőknek csak néhány százaléka nem tud arról, hogy van az iskolának orvosa (3,8%) és védőnője (5,2%). A szülők 40%-a tud arról, hogy van iskolaorvos és 50%-a tud az iskolavédőnőről, de nem ismeri egyiket sem. 53% ismeri az iskolaorvost, 40% az iskolavédőnőt, részben mint a gyermeke háziorvosát és a körzet védőnőjét.

A szülők tájékoztatása a védőoltásokról, és az iskolában történő szűrővizsgálatokról

Az iskolai vizsgálatok és a védőoltások előtt a szülők döntő többsége (90,8%) kap írásbeli vagy szóbeli tájékoztatást. Csak a szülők 9,2%-a az, aki a vizsgálatok előtt, 3,1%-a, aki a védőoltások előtt nem kap tájékoztatást.

A védőoltások előtt kötelező az írásbeli tájékoztatás, ennek ellenére csak a szülők 76%-a kapja azt írásban.

Amíg az értesítéssel a vizsgálatokról és a védőoltásokról viszonylag elégedettek lehetünk, a lelet adás terén elég nagy a hiányosság

Leletadás az iskolában történő vizsgálatokról

A szülők 22,4%-a mindig kap leletet az orvosi vizsgálatokról. 21,7% hol kap, hol nem. Nagyon kedvezőtlen arány viszont, hogy a szülők 55,9%-a egyáltalán nem kap leletet az orvosi vizsgálatokról.

Az egyáltalán nem kapok válasz a legmagasabb (74,3%) azok között a szülők között, akik nem is tudnak arról, hogy van iskolaorvos. A mindig kapok válasz a legmagasabb azok között, akik ismerik az iskolaorvost, de nem ő a gyerek házi/gyermekorvosa. A hol kapok, hol nem válasz a legalacsonyabb (13%) ott, ahol nem is tudnak az iskolaorvosról, legmagasabb azok között, akik ismerik az iskolaorvost, de az nem a gyermekük háziorvosa. Megállapítható, hogy a leletadás gyakorisága összefüggést mutat az iskolaorvos ismertségével.

Elvitték-e gyermeküket a szülők az iskolaorvos által javasolt további vizsgálatokra?

A szülők 82%-a elvitte gyermekét szakvizsgálatra, amennyiben az iskolaorvos javasolta. 11% válaszolta azt, hogy ezt a háziorvossal való konzultációtól tette függővé. Csupán a szülők 6%-a válaszolta, hogy nem mindig vitte el gyermekét további vizsgálatokra.

A szülők 82 %-a tehát elfogadja az iskolaorvos javaslatát, ez nagyfokú bizalomra utal. Ennek ellenére az iskolaorvosok és a szülők közötti kommunikáció nagyon esetleges. A szülők csupán 1/5-vel fordult elő, hogy valaha is konzultált vagy rendszeresen konzultál az iskolaorvossal gyermekéről.

Védőoltások és szűrővizsgálatok

A következő kérdésekre adott válaszokból arra vonatkozóan szerettünk volna választ kapni, hogy a védőoltások és az évfolyamokhoz kötött szűrővizsgálatok biztonsága hol őrizhető meg inkább, a jelenlegi gyakorlattal az iskolában, vagy ahogy többen javasolják, a praxisokban.

Mi erről a válaszoló iskolaorvosok véleménye?

Jogszabály alapján eddig is lehetőség volt rá, hogy a kötelező szűrővizsgálatokat ne az iskolaorvos végezze el, amennyiben a tanuló igazolja, hogy azt már elvégezte valaki más, például a háziorvos.

Ezért megkérdeztük az iskolaorvosokat:

„Az elmúlt tanévben hányszor fordult elő, hogy egy tanuló ragaszkodott ahhoz, hogy az iskolaorvos helyett a háziorvosa végezze el a vizsgálatokat, vagy tőle kapja meg a védőoltást?”

- Az orvosok 58%-a azt válaszolta, hogy „egyikre sem volt példa”.
- Az orvosok 38%-a (60 fő) azt válaszolta, hogy „volt példa, a védőoltás beadására”.
- A 60 fő orvos 4/10-e egyetlen ilyen alkalmat említ, 3/10-e kettő alkalmat, 8 fő három alkalmat, két fő négy alkalmat.
- Az orvosok 14%-a (22 fő) válaszolta, hogy „volt példa a szűrővizsgálatok praxisban történő elvégzésére vonatkozó kérésre”.
- Ebből nyolc fő 1-1 alkalmat jelöl, öt fő 2 alkalmat jelöl, egy-egy fő jelöl három és hat közötti alkalmat.

Az évente elvégzett vizsgálatok és védőoltások nagyságrendjéhez képest ezek elenyésző számú igények.

Óvodások vizsgálatai

A szűrővizsgálatokról szóló jogszabály szerint kettő éve az óvodások szűrővizsgálatait a háziorvosi praxisokban és a védőnői körzetekben kell elvégezni. A következő adatok azt szemléltetik, hogy az iskolaegészségügyi feladatokat részmunkában végző házi/gyermekorvosok jobbnak vagy rosszabbnak tartják ezt a gyakorlatot.

Az orvosok 58,2%-a jobbnak tartja az új gyakorlatot, 32,7%-a nem tartja jobbnak, és 9,1 % továbbra is az óvodában végzi a vizsgálatokat (értelemszerűen tehát 41,8% az, aki nem tartja jobbnak).

A 64 válaszoló közül, akik jobbnak tartják az óvodában történő vizsgálatokat:

- 56 fő válaszolta, hogy így biztonságosabban tudja megítélni, a gyermek fejlődését.
- 31 fő számára nem jelent problémát a gyermekek behívása

A „nem jobb” és a „továbbra is az óvodában végzem” választ adó 46 orvos közül:

- 33 fő válaszolta, hogy sokkal több információt kap az óvónőtől a gyermek fejlődéséről, mint a szülőtől
- 34 fő válaszolta, hogy sokkal gyorsabb és egyszerűbb így elvégezni a vizsgálatokat
- 15 fő válaszolta, hogy próbálkozott a gyermekek behívásával, de nagyon kevesen jöttek be (több válaszlehetőség volt adható).

Az 5 évesekről készült adatlap sorsa

Az 5 éves életkorúak adatlapjának kitöltése a védőnőktől kapott információk figyelembe vételével a házi orvosok jogszabályi kötelezettsége, és nagyon fontos, hogy ezeket az iskolaegészségügyi szolgálat meg is kapja. Az öt éves kori adatlap egy „záródokumentum”, kitöltése a házi orvos és a védőnő együttműködésének, és a házi orvos preventív tevékenységének jó indikátora lehet.

Az iskolaorvosok felé feltettük azt a kérdést, hogy milyen arányban kapják meg ezeket az adatlapokat. A válaszokkal korántsem lehetünk elégedettek.

Az iskolaorvosok közel 38%-a kapja meg ezeket közel hiánytalanul. 39% arányban válaszolják, hogy a gyerekek legfeljebb negyedének, 1/10-1/10 arányban válaszolják, hogy a gyerekek felének, háromnegyedének kapják meg a lapját.

Az iskolaorvosok véleménye a szűrővizsgálatok és védőoltások praxisba való átkerüléséről

Az orvosok felé feltettük a következő kérdést: „Jó lenne-e, ha az általános iskolás tanulók szűrővizsgálatának kötelezettsége átkerülne a praxisba?”.

Az orvosok 70,8%-a azt válaszolta, hogy nem lenne jó, 29,2% válaszolta, hogy jó lenne. A nem lenne jó válaszok megoszlása az orvosok státusza szerint különbözik: A válaszoló főfoglalkozású orvosok 92,3%-a, a házi gyermekorvosok 63,8%-a, a 16 házi orvos közül 9 válaszolta, hogy szerinte nem lenne jó.

A „jó lenne” választ adók választhattak az előre megfogalmazott válaszok között:

38 fő szerint: „a szülőkkel együtt biztonságosabban tudná megítélni a gyermek fejlődését”.

31 fő: „erősítené a praxisba bejelentkezett gyermekekért érzett felelősséget, erősítené a családorvoshoz való kötődést”.

A „jó lenne” választ adók további indokai kiemelik a házi orvos felelősségét, a gyermekről való alaposabb ismereteit, a kölcsönös bizalom jelentőségét, a szülők személyes tájékoztatásának lehetőségét, mint előnyt. Továbbá a kiszűrt betegségek nyomkövetése könnyebb lenne, és megszűnne a kettősség, hiszen a házi orvosnak is kötelessége a státuszok elvégzése.

A „nem lenne jobb” 109 fő választ adók válaszainak megoszlása az előre megfogalmazott válaszlehetőségek szerint:

105 fő válaszolta. Az egészséges iskoláskorúak nem jelennének meg hiánytalanul, még felszólításra sem

77 válaszolta: külön problémát jelentene az egészségesek betegektől való elkülönítése.

A „nem lenne jó” választ adók további indokai elsősorban a megszervezés nehézségeit, a gyermekek megjelenésének bizonytalanságát emelik ki, és azt, hogy a szülőknek külön szabadságot kellene igényelniük, hogy gyermekeiket oltásra vagy vizsgálatra vigyék. Indoklásul felhozzák még a következőket: csoportos vizsgálatkor jobban szembetűnnek az eltérések, az iskolai pszichés problémák ebben a környezetben jobban kezelhetők, a hátrányos helyzetű gyermekek esély egyenlőségét (vizsgálatokhoz való hozzáférést) az iskolai vizsgálatok inkább biztosítják, a gyermekek természetes közegükben jobban megfigyelhetők.

Van aki szerint az iskolában a pedagógusok segítségével olyan személyes problémákra is fény derül, amelyek egyébként rejtve maradnának.

Arra a kérdésre, hogyan oldanak meg a praxisban az egészséges gyermekek kétévenkénti vizsgálatát, a következő válaszokat adták:

A 107 válaszoló 43%-a írásos behívással oldaná meg. 44,9% akkor végezné el a szűrővizsgálatokat, amikor a tanulók egyébként is megfordulnak a rendelőben. (Úgy gondoljuk, nem kell külön megindokolni, hogy ez utóbbi egyáltalán nem megnyugtató). 12% más módon oldaná meg, így például az iskolások rendelőbe való behívásával, a védőnő segítségével, mint a 6 év alattiak esetében, és van, aki a meg nem jelenők családi pótlékát vonatná meg.

Az iskolaorvosok véleménye a védőoltások praxisba való átkerülésével kapcsolatban

A védőoltások praxisba való átkerülését még alacsonyabb arányban (16,6%) támogatnák az iskolaorvosok. 83,4% szerint nem lenne jó.

A 25 fő orvos, akik szerint jobb lenne a védőoltásokat a praxisba beadni, a szülők jobb tájékoztatásával, a házi orvos gyermekkel kapcsolatos több ismeretével, az orvos és a szülők közötti bizalom jelentőségével indokolják választásukat. Indokolják ezen kívül az orvosi rendelőben biztosítható jobb körülményekkel is.

A „nem lenne jó” választ nagyon sokan indokolták.

A válaszok csoportosítva:

28 fő jelölte, hogy az oltások biztonságát a sokkal egyszerűbb szervezés szavatolja, könnyebb az adminisztráció, a gyermekek számára is jobb a csoportos megoldás. 38 fő a szülők nehéz mozgósíthatóságával, az oltások elhúzódásával indokolta meg, hogy miért érzi veszélyben az átoltás biztonságát.

Mennyire fontos az egészségügyi ellátás fenntartása az iskolákban?

Az egészségügyi ellátás fenntartását orvosok 41,8%-a nagyon fontosnak, 51,6%-a fontosnak tartja. 6,6% (10 fő) nem tartja fontosnak.

Hogyan vélekednek erről az iskolák igazgatói?

A 158 iskola 150 igazgatója közül 57% nagyon fontosnak, 38% fontosnak tartja, hogy „a tanulók egészségi állapotának rendszeres ellenőrzése és a védőoltások beadása az iskolaegészségügyi ellátás keretében, az iskolákban történjen”. 5,1% (8 igazgató) számára ez nem fontos.

Hogyan vélekednek erről a szülők?

Arra a kérdésre, hogy „Jobbnak tartaná-e, ha a vizsgálatokat és a védőoltások beadását a házi orvos vagy házi gyermekorvos végezné?”, a következő válaszok érkeztek:

2715 szülő közül 1648 (60,7%) válaszolta, hogy nem, mert az iskolában egyszerűbb. 662 szülő (24,2%) azzal indokolta meg, hogy azért nem, mert az egészséges gyermeket el kellene vinni a rendelőbe.

105 (3,9%) szülő szavazna mellette, mert „úgyis rendszeresen elviszem a gyermeket”.

509 (18,7%) szülő szavazna mellette, mert szeretne a vizsgálatnál jelen lenni.

156 szülő, a válaszolók 5,7%-a nem tudja eldönteni, hogy melyik gyakorlat lenne jobb.

Meg kell jegyezni, hogy valamivel magasabb arányban szavaznak igennel azok a szülők, akiknek a gyermeke krónikus beteg.

A szülők döntő többsége (92%) fontosnak tartja, hogy az iskolákban legyen orvosi és védőnői ellátás. 3,9%-a nem tartja fontosnak, és 4,2% nem tudja azt eldönteni.

Mennyire gyakori, hogy a szülők egészséges gyermeküket szűrővizsgálat céljából elviszik a háziorvoshoz?

Arra a kérdésre, hogy „Előfordult-e már, hogy nem betegség miatt vitte iskolás gyermekét a háziorvoshoz vagy házi gyermekorvoshoz, hanem azért, hogy egészségi állapotát, fejlődését ellenőrizze?” , a szülők a következő válaszokat adták:

A szülők 52%-a a „nem fordult elő” választ adta, 13,1% az egyszer fordult elő, 35% a többször is előfordult választ adta. Valamivel szignifikánsan magasabb arányban fordult ez elő ott, ahol krónikus beteg gyermek van a családban (47% a 32%-al szemben).

Hogyan látják ezt a kérdést a 7. évfolyamos tanulók?

Arra a kérdésre, hogy „Mikor voltál háziorvosodnál úgy, hogy nem voltál beteg?” a következő válaszokat adták:

A 3260 gyerek 47,4%-a csak betegként járt háziorvosánál. 52,6% járt már nem betegként is háziorvosánál, egy,-két évvel korábban, vagy valamikor.

Arra a kérdésre, hogy ha választhatna, a két évente kötelező vizsgálatok hol történjenek , a következő válaszokat adták:

A 3253 tanuló 65,7%-a továbbra is az iskolaorvosi vizsgálatokat választaná, egyszerre a többi gyerekkel

22,7% elmenne a házi/gyermekeorvoshoz egyedül is

11,6% elmenne a házi/gyermekeorvoshoz szülői kísérettel

Ugyanezt a kérdést feltéve a védőoltásokkal kapcsolatban, a következő válaszokat adták:

68,5 % szavazna továbbra is a védőoltások iskolában való beadása mellett.

22 % elmenne a házi/gyermekeorvoshoz egyedül is

9,3 % elmenne a házi/gyermekeorvoshoz szülői kísérettel.